

بررسی بهداشت در محیط مدارس

آناهیتا چالیک

کارشناس پرستاری، مراقب سلامت، آموزش و پرورش شهرستان بهبهان، آموزشگاه ابتدایی طوبی

چکیده

امروزه مساله انگیزش نیروی انسانی بسیار حائز اهمیت است. بسیاری از سازمان‌ها به اهمیت و پرنقش بودن مزیت‌های حاصل از سرمایه انسانی به خوبی واقف هستند و سعی دارند با ایجاد محیط کاری مطلوب زمینه ایجاد انگیزش و از همه مهمتر نگهداشت نیروی انسانی را در سازمان مهیا نمایند. یکی از مهمترین موضوعاتی که در این رابطه مطرح شده است بحث بهداشت در محیط مدارس است. بهداشت در محیط مدارس اشاره به کلیه اقداماتی دارد که از سوی سازمان در جهت ایجاد محیط کاری مطلوب و با نشاط برای نیروی انسانی است. مدارس، مراکز گردهم‌آیی بزرگ برای گروه وسیعی از افراد محسوب می‌شود. ارتقای سلامت در مدارس، به عنوان مهمترین دغدغه برای متخصصان سلامت به دلیل حضور کودکان و نوجوانان در این محیط بوده است. بهداشت محیط در مدارس از وجوه بسیار مهم تأمین بهداشت و سلامت فردی و اجتماعی دانش‌آموزان است. این مقاله که با روش توصیفی و تحلیلی و بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای صورت گرفته است بر آن است که به بررسی بهداشت در محیط مدارس می‌پردازد.

واژه‌های کلیدی: بهداشت، بهداشت محیط، مدارس، دانش‌آموز

مقدمه

مدرسه به عنوان یک ساختار اجتماعی، برای آموزش، محیطی را فراهم می‌نماید که کودک در آن سال‌های حساس زندگی خود را سپری می‌کند. هنگامی که کودک، دبستان را آغاز می‌کند شش سال از عمرش گذشته است و از محیط خانه به واحد اجتماعی مدرسه وارد و با محیط و با خطرات تهدید کننده سلامتی، تماس بیشتری پیدا می‌کند. کودک در مدرسه، فردی از افراد جامعه کوچک مدرسه است، به علاوه عضوی از اعضای یک خانواده نیز می‌باشد که مجموع آن‌ها جامعه و اجتماع را تشکیل می‌دهد لذا با ارائه خدمات در مدارس خدمات بهداشتی به جامعه نیز گسترش می‌یابد.

سلامت یکی از مهم‌ترین و محوری‌ترین ابعاد زندگی بشر است سازمان جهانی بهداشت، سلامت را رفاه کامل جسمی، روانی، اجتماعی و نه فقط بیمار نبودن تعریف می‌کند. سلامت محور توسعه است. (ترابی، ۱۳۸۸: ۳۸).

با توجه به بند سیزدهم از شرح وظایف آموزش و پرورش، اهتمام به تامین و پیشبرد سلامت دانش‌آموزان در همکاری با وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مورد تاکید بسیار است. ارتقای سلامت انسان‌ها، هدفی ارزشمند و متعالی است و از مهمترین تلاش دولت‌ها محسوب می‌شود. برای رسیدن به این هدف ارزشمند، اعمال شیوه‌های کارآمد و موثر مدیریت و سازمان‌دهی نظام سلامت امری اجتناب‌ناپذیر است.

بهداشت محیط مدارس عبارت است از مجموعه اقداماتی که موجب می‌گردد محیط آموزشگاه به گونه‌ای گردد که اثر نامطلوبی بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان برجای نگذارد. با توجه به اینکه تعلیم و تربیت در شرایط ایمن، بهداشتی و برخوردار از خدمات بهداشتی، درمانی یکی از حقوق مسلم فردی و اجتماعی است؛ مکان مدرسه که در آن تعلیم و تربیت کودکان صورت پذیرفته و شخصیت اجتماعی و روانی آنها در آن پایه‌ریزی و ساخته می‌شود، باید نیازهای جسمی و روانی دانش‌آموزان به ویژه بهداشت و سلامتی آنان را تأمین نماید. مدارس به عنوان مکانی مطمئن نقش بسیار مهمی در پرورش دانش‌آموزان ایفاء می‌نمایند. در صورتی که اصول بهداشت در مدارس رعایت نگردد ممکن است سلامت دانش‌آموزان به خطر بیافتد. مربی بهداشت می‌تواند در ارتقاء وضعیت بهداشت مدارس مؤثر باشد.

بهداشت محیط در مدارس از وجوه بسیار مهم تأمین بهداشت و سلامت فردی و اجتماعی دانش‌آموزان است. این مقاله که با روش توصیفی و تحلیلی و بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای صورت گرفته است بر آن است که به بررسی بهداشت در محیط مدارس می‌پردازد.

نوع روش تحقیق

نوع روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی و تحلیلی است. نگارنده ابتدا به فیش‌برداری از موضوعات مرتبط و نیز استخراج مطالب مرتبط با بهداشت و بهداشت محیط پرداخته و بعد از اتمام فیش‌برداری به تلفیق و دسته‌بندی آنها و سپس به تجزیه و تحلیل مطالب پرداخته و در پایان از بررسی‌های انجام شده در این آثار نتیجه‌گیری‌های لازم به عمل آمده است که در ادامه از نظر خواهد گذشت.

پیشینه تحقیق

- در زمینه‌ی بهداشت مدارس تحقیقات متعددی در شاخه‌های مختلف آن انجام گردیده که به معرفی آنان می‌پردازیم.
- مقاله: «مقایسه وضعیت بهداشت محیط مدارس ابتدایی دولتی نواحی مختلف شهر اصفهان». پیرزاده، شریفی‌راد، عروجی. ۱۳۸۶.
  - مقاله: «بررسی وضعیت بهداشت محیط و ایمنی مدارس شهر کرمان در سال ۱۳۸۶» ملکوتیان، اکبری، پاریزی، نکونام، ۱۳۸۷.
  - مقاله: «بررسی وضعیت شاخص‌های بهداشت محیط مدارس ابتدایی ناحیه یک ساری». زولی، عبدی، قهرمانی، قربانیان اله آباد، ۱۳۸۷.
  - مقاله: «بررسی وضعیت ایمنی مدارس ابتدایی استان مازندران و مقایسه آن با استانداردها». جوادیان کوتنایی، یوسفی، اسدپور و اسدپور، ۱۳۸۹.
  - مقاله: «بررسی وضعیت بهداشت محیط و ایمنی مدارس ابتدایی شهرستان پاکدشت در سال تحصیلی ۸۹-۸۸». کرمانی، غندالی، حاتمی، ۱۳۸۹.
  - مقاله: «بررسی وضعیت بهداشت مدارس ابتدایی ناحیه ۲ استان یزد» زارع جمال ابادی، کجباف، محیطی اردکانی، ۱۳۹۱.
  - مقاله: «بهداشت مدارس و نقش آن در ارتقاء سلامت دانش‌آموزان». زهتاب یزدی، ۱۳۹۳.

بهداشت

بهداشت به معنای مصون نگه داشتن افراد از انواع بیماری یا سالم نگه داشتن شرایط جسمانی و روانی آن‌ها است. این عامل دارای اهمیت است. کارکنانی که از سلامتی جسمی برخوردار هستند و در محیطی ایمن کار می‌کنند، ثمربخش‌تر هستند، به همین دلیل مدیران خوب و آینده‌نگر، حامی برنامه‌های پیشرفت بهداشتی و ایمنی هستند.

بهداشت علم و هنر پیشگیری از بیماری‌ها، افزایش طول عمر و افزایش سطح سلامت افراد جامعه را بهداشت گویند که از راه کوشش دسته جمعی افراد به منظوره‌ای زیر انجام می‌گیرد:

- ۱- سالم سازی محیط
- ۲- کنترل بیماری‌های واگیر
- ۳- آموزش بهداشت
- ۴- گسترش خدمات پزشکی و پرستاری
- ۵- ایجاد یک سیستم اجتماعی که در آن هر فرد دارای سطح زندگی لازم برای نگهداری سلامت خود باشد.
- ۶-

بهداشت محیط و ایمنی

عبارت است از کنترل عواملی از محیط زندگی که به نحوی در رفاه و سلامت بدنی، روانی و اجتماعی انسان تأثیر دارند و یا خواهند داشت. (خالصی، ۱۳۸۰) و محیط ایمنی و عاری از خطر را نوید می‌دهد.

بهداشت محیط مدارس

بهداشت محیط مدارس عبارت است از مجموعه اقداماتی که باعث می‌گردد محیط آموزشگاه به گونه ای گردد تا هیچ اثر نامطلوبی به سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان و کارکنان مدارس بر جای نمی‌گذارد. (خالصی، ۱۳۸۲). بهداشت مدارس شامل کلیه فعالیت‌هایی است که به منظور تأمین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت دانش‌آموزان صورت می‌گیرد. به عبارتی بهداشت مدارس، افزایش اطلاعات، عملکرد بهداشتی و باورهای بهداشتی دانش‌آموزان است. انتشار برنامه آموزش بهداشت مدارس ابتدایی و گرایش به جنبه‌های عملی آن، نخستین ثمره طرح مشترک سازمان جهانی بهداشت و یونسف در جهت ارتقاء آموزش بهداشت در مدارس کشورهای عضو بوده است. (Zazuoli2009).

اصول بهداشت محیطی مدارس

اصول بهداشت محیطی مدارس شامل موارد زیر است:

- ✓ طراحی بنای ساختمان که باید متناسب با ویژگی‌های رشد و تکامل کودکان و برنامه‌های آموزشی مدرسه باشد.
- ✓ تأمین محیط راحت که دارای صندلی، روشنایی و در کل رنگ و نور مناسب باشد. در این زمینه متخصصان تعلیم و تربیت و روان‌شناسان توصیه‌هایی در به کارگیری نوع رنگ و کیفیت نور در مدارس جهت بهره‌وری بیشتر از توان دانش‌آموزان ارائه نموده‌اند؛
- ✓ تأمین تسهیلات دفع و شستشو و آبخوری‌های فواره‌ای؛
- ✓ برنامه‌ریزی و پیش‌بینی امکانات لازم جهت مراقبت‌های فوری و حمل و نقل؛
- ✓ اجرای شیوه‌های مطمئن بهسازی و نظافت قسمت‌های مختلف ساختمان؛
- ✓ برنامه‌ریزی تفریحاتی پذیرایی تمامی دانش‌آموزان؛
- ✓ برنامه‌ریزی فعالیت‌های روزانه مدرسه با در نظر گرفتن تمام نیازهای کودکان سنین مختلف؛ این نیازها شامل جنبه های جسمی، روانی و اجتماعی می‌باشند؛
- ✓ برنامه سازمان یافته غذا خوری مدرسه، شامل:

۱- مقوی بودن غذاها

۲- تسهیلات کافی و راحت برای خوردن غذا

✓ دفع زباله (حافظی، ۱۶۶: ۱۳۹۱)

اهداف بهداشت محیط مدارس

مدارس، مراکز گردهم‌آیی بزرگ برای گروه وسیعی از افراد محسوب می‌شود. ارتقای سلامت در مدارس، به عنوان مهمترین دغدغه برای متخصصان سلامت به دلیل حضور کودکان و نوجوانان در این محیط بوده است. با توجه به اهمیت محیط مدارس و نقش آن در پیشبرد اهداف آموزشی و پرورشی، برخی از اهدافی که از حصول بهداشت در محیط مدارس، دنبال می‌شوند، عبارتند از:

۱- کاهش ابتلا دانش آموزان به برخی بیماری‌های عفونی شایع

بسیاری از بیماری‌های عفونی منتشر شده از راه هوا به علت تراکم بیش از حد جمعیت در محیطی محدود، همه گیر می‌شوند. علاوه بر آن برخی بیماری‌ها مانند حبسه و اسهال خونی در اثر آب آشامیدنی آلوده و غیر بهداشتی و دفع ناصحیح فضلاب، اشاعه یافته و همه گیر می‌شوند. همچنین بیماری‌هایی که از طریق بندپایان و حشرات دیگر منتقل می‌شوند، به دلیل نبودن محیط بهداشتی شیوع بیشتری خواهند داشت. در حالی که با رعایت بهداشت محیط مدرسه این موارد شدیداً کاهش می‌یابند.

۲- کاهش افت تحصیلی دانش آموزان

با توجه به عواقب نامطلوب محیط غیر بهداشتی بر سلامت جسمی و روانی دانش آموزان، عوارض این عدم سلامت، به طور مستقیم و غیر مستقیم بر وضعیت تحصیلی‌شان تأثیر منفی خواهد داشت. برای مثال اگرچه عدم دسترسی به آب آشامیدنی بهداشتی و سالم به طور مستقیم موجب بروز بیماری‌های عفونی دستگاه گوارش دانش آموزان یک مدرسه می‌شود، اما از سوی دیگر به طور غیر مستقیم، صدمات درسی ناشی از وضعیت جسمی دانش آموزان و غیبت دانش آموزان به دلیل این بیماری‌ها، موجب افت تحصیلی در سطح مدارس خواهد شد.

۳- کاهش مرگ و میر و معلولیت دانش آموزان در اثر سوانح و حوادث

رعایت ضوابط بهداشت محیط در مدارس به طور مستقیم باعث کاهش میزان بروز سوانح و حوادث در این محیط می‌گردد. این امر از اتلاف توان یا زندگی این قشر آینده ساز جلوگیری می‌کند و در دراز مدت در حفظ و کارائی نیروی انسانی کشور مؤثر خواهد بود. برای مثال، اصولی بودن ساخت پله‌های مدرسه در جلوگیری از بروز صدمات و شکستگی‌های احتمالی بسیار مؤثر است.

۴- اصلاح فرهنگ بهداشتی جامعه

دانش آموزان عمدتاً آموخته‌های خود را در زندگی جاری و آتی مد نظر خواهند داشت. رعایت بهداشت محیط در مدرسه، نگرش و عمل ایشان را در خانه و جامعه تحت تأثیر قرار می‌دهد و به این ترتیب موجب تغییراتی مطلوب در فرهنگ بهداشتی خانواده‌ها می‌گردد. برای مثال عادت به ریختن زباله‌ها در سطل زباله می‌تواند در طی زندگی استمرار یابد.

۵- کاهش مشکلات رشد دانش آموزان

دانش آموزان در سنین رشد قرار دارند و چنانچه موارد بهداشتی در محیط مدرسه انجام نگیرد، تأثیر سوء بر رشد ایشان خواهد داشت. از جمله مشکلاتی که مانع رشد مناسب کودکان در سن رشد می‌گردد، ابتلاء مکرر به بیماری‌های عفونی و واگیردار است که با دستیابی به استانداردهای بهداشت محیط مدارس می‌توان از بروز این موارد جلوگیری کرد.

بهداشت عمومی مدارس

تمامی کشورها در راستای دستیابی به سلامت، به همه‌ی گروه‌های مختلف جامعه توجه می‌کنند. از میان این گروه‌ها، دانش آموزان از اهمیت خاصی برخوردارند؛ زیرا آن‌ها آینده‌سازان جامعه هستند و یکی از منابع انسانی هر جامعه را تشکیل می‌دهند

این گروه از جمعیت ساعات نسبتاً قابل توجهی را در مدارس سپری می‌کنند. شرایط نامناسب بهداشت محیط در مدارس می‌تواند عوارض زیادی را به افراد حاضر در آن محیط تحمیل نماید. برخی از این عوارض ممکن است پس از سال‌ها خود را نشان دهند. نباید فراموش کرد دانش آموزان بخشی از خانواده هستند. آنها والدین فردا هستند و اگر از هم اکنون دانش و مهارت‌های بهداشتی مناسب را یاد گرفته و تمرین کنند و نگرش‌های بهداشتی مهم را توسعه بخشند، می‌توانند آنها را به نسل بعدی منتقل کنند. (مدارس مروج سلامت، ۱۳۹۰: ۱۶).

محیط آموزشی شامل دو بخش، محیط مادی و انسانی است؛ محیط انسانی متشکل از عناصر و عوامل متعدد مانند معلم، مدیر، دانش آموز، کتاب درسی، برنامه آموزشی و... است که به نسبت متفاوتی بر تربیت، رفتار، سلامت و بهداشت دانش آموزان تأثیر گذار است. در محیط مادی، ساختمان مدرسه، محل استقرار و تجهیزات آن مورد نظر است؛ شرایط نامساعد ساختمان مدرسه از نظر گنجایش، نور، تهویه، دما، سرو صدا، امکانات ایمنی، وسایل پیشگیری و مقابله با حوادث و رخدادهای احتمالی، نظافت و پاکیزگی محیط مدرسه، سیستم جمع‌آوری و دفع فاضلاب و زباله، تجهیزات غیراستاندارد و مانند آن موجب صدمات جسمی و روانی در دانش آموزان می‌شود.

اصول کلی بهداشت محیط از قبیل تهیه و تامین آب آشامیدنی سالم، دفع صحیح زباله و فاضلاب، تامین حرارت، نور و تهویه مناسب، مبارزه با حشرات و جوندگان در تمام مدارس از ضروریات بهداشتی محیط‌های آموزشی است. به همین دلیل است که بهبود شرایط بهداشتی در محیط‌های آموزشی همواره در برنامه ریزی‌های آموزشی در اولویت قرار دارد.

برخی عوامل موثر بر سلامت محیط مدرسه عبارتند از رنگ فضاهای آموزشی: در مدارس رنگ فضاها و تجهیزات آموزشی به دلیل شرایط سنی و روحی کودکان و نوجوانان از حساسیت بیشتری برخوردار است زیرا این امر می‌تواند موجب شادابی، نشاط، آرامش روانی، تحرک و تلاش دانش آموزان شود و فرآیند یادگیری را افزایش دهد.

نور کلاس‌ها: بهترین نور استفاده از نور طبیعی خورشید است که از طریق پنجره‌ها تامین می‌گردد؛ منابع نور مصنوعی در غیاب نور طبیعی یا در ترکیب با آن بکار می‌روند. تامین نور کافی و مناسب در مدارس موجب افزایش میل و رغبت به کار، دقت در عمل و بازدهی می‌شود. تابلو کلاس درس باید در محلی مناسب که نور کافی به آن می‌رسد قرار داشته و در معرض دید کامل دانش آموزان و به رنگ سبز مناسب و غیر براق باشد. تا از ایجاد خیرگی بر اثر بازتاب نور جلوگیری گردد. فاصله تابلو کلاس درس از اولین ردیف دانش آموزان نباید از ۲ و ۲۰ سانتی متر کمتر باشد. کلاسها باید حتی الامکان طوری ساخته شوند که از نور طبیعی استفاده نمایند. ترجیحاً پنجره‌ها در سمت چپ دانش آموزان در نظر گرفته شود و سطح آنها حدود یک پنجم مساحت کلاس باشد. برای هر نفر دانش آموز در کلاس حداقل باید یک متر و ۲۵ سانتی متر مربع سطح در نظر گرفته شود حداکثر ابعاد قابل قبول برای کلاس درس ۸ متر طول و ۷ متر عرض می‌باشد. ارتفاع سقف کلاس نباید از ۳ متر کمتر باشد. تعداد توالت‌ها در مدرسه به ازاء هر ۴۰ نفر حداقل یک چشمه توالت و هر ۶۰ نفر یک دستشویی در نظر گرفته شود. ارتفاع دستشویی‌ها متناسب با سن دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی (۷۵-۶۰ سانتیمتر از سطح زمین) باشد. استفاده از صابون مایع در دستشویی‌ها ضروری بوده که بهتر است توسط مخزن ثابت صابون مایع و لوله کشی روی دستشویی‌ها انجام شود. (گنجی پور، ۱۳۹۲).

شرایط آبخوری عمومی مدارس

- کف محوطه آبخوری قابل شستشو و دارای شیب کافی و مناسب به طرف مجرای فاضلاب باشد. - دیوار لبه آبخوری بایستی از جنس قابل شستشو نظیر کاشی بوده و دارای شیب مناسب به طرف مجرای فاضلاب باشد.
- دیوار اطراف آبخوری از جنس قابل شستشو نظیر کاشی، سرامیک، سنگ و ... باشد.
- آبخوری عمومی دانش‌آموزان باید با شیرهای مناسب یا آب سردکن مجهز گردد و حداقل برای هر ۴۵ نفر یک شیر آبخوری پیش‌بینی شود. ارتفاع شیر آن متناسب با سن دانش‌آموزان در دوره‌های تحصیلی (۱۰۰- ۷۵ سانتیمتر) از سطح زمین باشد.
- آبخوری باید خارج از سرویس‌های بهداشتی و با رعایت شرایط بهداشتی و با فاصله حداقل ۱۵ متر احداث گردد.
- بوفه مدرسه که به پایگاه تغذیه سالم تغییر نام یافته باید دارای شرایط لازم طبق آئین نامه باشد. (گنجی پور، ۱۳۹۲).

وظایف مراقبین بهداشت مدارس

- وظایف مراقبین بهداشت مدارس در ایران در رابطه با بررسی بهداشت و ایمنی محیط مدرسه، نظارت برای تغذیه و نیز نظارت بر فعالیت کسانی که دست‌اندر کار تغذیه مدارس می باشد به شرح زیر است:
- (۱) بررسی بهداشت و ایمنی محیط مدرسه از جنبه استانداردهای موجود با توجه به:
    - ✓ محل قرار گرفتن مدرسه؛
    - ✓ وضعیت آب آشامیدنی؛
    - ✓ چگونگی جمع‌آوری و دفع زباله و فاضلاب؛
    - ✓ وضعیت بهداشت توالی‌ها و دستشویی‌ها و کافی بودن تعداد آنها؛
    - ✓ وضع شیرهای آبخوری از نظر تعداد و نوع آنها؛
    - ✓ رسیدگی به ساختمان کلاس‌ها از نظر وسعت نور و روشنایی، تهویه، درجه حرارت، رطوبت، رنگ آمیزی دیوارها و سقف ها، قابل شستشو بودن کف، محل نصب تخته‌ها، از نظر فاصله، نور و دید دانش‌آموزان، بررسی وضع ایمنی راهروها، پله‌ها، پنجره‌ها و حیاط مدرسه؛
  - (۲) بررسی چگونگی مبارزه با حشرات، جوندگان موزی و اقدام در جهت بهسازی محیط؛
  - (۳) نظارت بر تغذیه؛
  - (۴) نظارت بر فعالیت دست‌اندرکاران تغذیه؛
  - (۵) آموزش مسایل و مفاهیم بهداشتی به‌عنوان یکی از وظایف مهم مربی بهداشت مدرسه. (حافظی، ۱۳۹۱: ۱۶۷).

نتیجه‌گیری

داشتن محیط سالم و بهداشتی از اصول اساسی برای دستیابی به سلامت جامعه تلقی می‌شود. اهمیت دادن به بهداشت محیط از ضروریات هر جامعه محسوب می‌گردد. از این رو تمام برنامه‌های سازمان‌های مسئول در راستای تحقق این امر مهم می‌باشد. بهداشت مدارس شامل بهداشت محیط، افزایش اطلاعات، عملکرد بهداشتی و باورهای بهداشتی دانش‌آموزان است.

جایگاه دانش آموزان در رابطه با برنامه‌ریزی مسایل بهداشتی در سطح جامعه به دلیل آسیب‌پذیری بالای آنان از مشکلات بهداشتی و ارزش آنها در نزد خانواده از اهمیت زیادی برخوردار است. در این ارتباط مدارس به دلیل اینکه خانه دوم دانش آموز محسوب می‌شود و اساس و پایه‌های تربیت بهداشتی دانش آموز در آنجا گذارده می‌شود، مورد توجه بسیاری از برنامه ریزان بهداشتی در سطح دنیا قرار گرفته‌اند.

منابع و مأخذ

۱. پیرزاده آسیه، شریفی‌راد غلامرضا، عروجی محمدعلی (۱۳۸۹). مقایسه وضعیت بهداشت محیط مدارس ابتدایی دولتی نواحی مختلف شهر اصفهان، مجله تحقیقات نظام سلامت، سال ششم، شماره اول، ۱۳۸۹، صص ۴۹-۴۴.
۲. ترابی، امین (۱۳۸۸). مدیریت خدمات سلامت، چاپ اول، تهران: انتشارات تیمورزاده.
۳. حافظی، اکرم (۱۳۹۱). مقایسه بهداشت محیط مدارس با رویکرد ارتقای سطح آموزش ملی در مدارس ابتدایی دخترانه دارای مربی و فاقد مربی بهداشت، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۴۳، سال یازدهم، صص ۱۷۸-۱۶۳.
۴. خالصی، عباس (۱۳۸۰). بهداشت محیط، ایمنی وارگنومی در مدارس، چاپ اول، تهران: انتشارات وراي دانش.
۵. ----- (۱۳۸۲). مروری بر برنامه‌های بهداشت مدارس، مجموعه مقالات علمی.
۶. زارع جمال‌آبادی محمود، کجباف محمدباقر، محیطی اردکانی احسان (۱۳۹۱). بررسی وضعیت بهداشت مدارس ابتدایی ناحیه ۲ استان یزد و مقایسه آن با استانداردهای تعیین شده در آئین نامه بهداشت در سال تحصیلی ۹۱-۹۰، مجله تحقیقات سلامت، شماره ۳، صص ۱۸۴-۱۷۷.
۷. ززولی محمد علی، عبدی ماهره، قهرمانی اسماعیل، قربانیان اله آباد مهدی (۱۳۸۷)، بررسی وضعیت شاخص‌های بهداشت محیط مدارس ابتدایی ناحیه یک ساری در سال ۱۳۸۷، سلامت و محیط زیست، شماره ۲، صص ۲۱۳-۲۰۴.
۸. زهتاب یزدی، یاسر (۱۳۹۳). بهداشت مدارس و نقش آن در ارتقاء سلامت دانش‌آموزان، دومین همایش ملی و تخصصی پژوهش‌های محیط زیست ایران، همدان، انجمن ارزیابان محیط زیست هگمتانه.
۹. کرمانی، مجید؛ غندالی، رحمان؛ حاتمی، بهنام (۱۳۸۹). بررسی وضعیت بهداشت محیط و ایمنی مدارس ابتدایی شهرستان پاکدشت در سال تحصیلی ۸۸-۸۹، سیزدهمین همایش ملی بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان.
۱۰. گنجی‌پور، مهین (۱۳۹۲). بهداشت محیط مدارس چگونه باید باشد، روابط عمومی دانشگاه علوم پزشکی کرمان.
11. Zazuoli MA, NajafzadehKalat M, Hamta A, et al. Investigation of environmental health and safety status of schools in Kalat County in Khorasan Razavi in 2009. Proceeding of first Congress on Social Determinants on Health; 2009. Tehran, Iran. Tehran: Iran University of Medical Sciences; 2010 (Persian).

Health Survey in School Environment

Anahita Chalik

Nursing Expert, Health Care Provider, Behbahan Education, Tooba University

---

Abstract

Today, the issue of human resource motivation is very important. Many organizations are well aware of the importance and playfulness of the advantages of human capital and try to create a favorable work environment to create motivation and, most importantly, maintain human resources in the organization. One of the most important issues in this regard is the issue of health in school environment. Health in. The school environment refers to all the measures taken by the organization in order to create a desirable and vibrant work environment for human power. Schools are large gathering centers for a large group of people. Health promotion in schools has been the most important concern for health professionals due to the presence of children and adolescents in this environment. Environmental health in schools is one of the most important aspects of providing personal and social health of students. This paper, which has been done by descriptive and analytical method based on library studies, tries to investigate health in school environments.

Keywords: Health, Environmental Health, Schools, Student
